

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2023

20 let skrze transformativní a globální vzdělávání,
témata solidární ekonomiky a facilitaci dobrých
skupinových procesů přispíváme ke světu,
kde budou potřeby všech naplněny
v rámci planetárních mezí.

↑ Generace symbiocén

Open Space v HaDivadle na téma „Jak žít nerůstu?“ ↓

Jsme nezisková nevládní organizace NaZemi. Naší vizí je solidární globální společnost, která usiluje o prospěch lidského i mimolidského světa a snaží se o naplnění potřeb všech v rámci planetárních mezí.

Činností NaZemi posilujeme praxi a pěstujeme hodnoty pospolitosti, spolupráce a péče jak v mezilidských vztazích a na systémové úrovni ve školách a organizacích, tak i v rovině globálních ekonomických vztahů. Zásadní je pro nás rozvoj představitivosti a jsme přesvědčeni, že jiný svět je dosažitelný.

Naši činnost proto tvoří zejména:

- **transformativní vzdělávání** s globálními souvislostmi v přímé práci s mladými lidmi nebo podporou pedagogů a škol
- **facilitace** skupinových procesů na podporu sebeřídících organizací a škol; pomáháme tak tvořit demokratické a partnerské prostředí, kde jsou slyšet hlasy všech
- šíření myšlenek a realizování praxe **nerůstu**; přispíváme tak k budování ekonomického systému, jehož základním organizačním principem nebude růst a zisk, ale naplňování potřeb uvnitř planetárních mezí
- hledání a utváření podoby **smysluplné a důstojné práce** v době, která práci redukuje na zisk a pracující na zdroj zisku – například v oblasti oděvního průmyslu
- hledání fungování zohledňující různé potřeby našich členů, experimentování na sobě v **sebeřízení** se čtyřčlenným předsednictvem a v **udržitelném nakládání se zdroji** (spotřebitelské družstvo Sypišťe, přítomnost dětí při práci, Nezávodní kuchyně)

VZDĚLÁVÁNÍ A PODPORA VYUČUJÍCÍCH

Při naší práci zaměřené na vzdělávání a podporu vyučujících vedeme jak krátkodobé, tak dlouhodobé kurzy, publikujeme metodiky a pořádáme letní školu. V roce 2023 jsme také publikovali článek o kritické pedagogice v časopise Tvar.

V roce 2023 jsme pro vyučující vedli **20 dnů kurzů**, rozšiřujících dovednosti potřebné k podpoře aktivního učení o aktuálních otázkách současného světa (vedení diskuzí ve výuce, vedení reflexí, kritické myšlení, formativní hodnocení). Vytvořili jsme nové **semináře podporující systémové myšlení** a jeho aplikaci na otázky **klimatické krize**. Kurzy absolvovalo **128 lidí**.

V průběhu roku jsme vedli dva celoroční kurzy **Kritické myšlení v globálních tématech** (80 hodin) pro celkem **30 lidí**.

Publikovali jsme online příručku Konflikt jako příležitost k učení. Je to soubor 15 metodik asi tříhodinových programů, které umožňují vyučujícím zkoumat s třídami různé oblasti konfliktů: od osobních přes společenské až po ozbrojené. Kromě porozumění konfliktům přináší metodiky možnost trénovat dovednosti pro konstruktivní nakládání s konflikty a vytváření kultury míru. [Příručka je zdarma ke stažení.](#)

Vytvořili jsme **5 metodik programů na podporu systémového myšlení a podpory vztahu k přírodě** a **4 příručky ke klimatické změně** systémovým pohledem. Výstupem jsou [metodiky ke stažení](#).

- Jednotlivé programy na podporu systémového myšlení: Budoucnost vztahu k přírodě, Obraz vztahu člověka a přírody v poezii, Gaia Walk, Pozorné vnímání a vnímání pozornosti, Zkoumání systému kolem nás.
- Jednotlivé příručky ke klimatické změně: [Bingo klimatické nespravedlnosti](#), [Klimatická změna: Jak transformovat automobilovou dopravu](#), [Gender a klimatická změna](#), [Klimatická změna: Svět nerovných možností](#).

V rámci druhého ročníku **Letní školy kritické pedagogiky** ve Slavonicích měli účastníci možnost seznámit se s východisky metody Futuropolis, prozkoumávat otázky moci a bezmoci ve vzdělávání, zažít smyslové programy vzniklé v rámci Školy imaginace nebo se účastnit divadla utlačovaných. Velký důraz byl kladen na participativní zapojení do programu, nacházení

nových propojení nebo „kolektivní moudrosti“, jak to nazvala jedna z účastnic.

- Účastnilo se přes **50 pedagogů a pedagožek** formálního i neformálního vzdělávání.
- Časopis Tvar věnoval celé 8. číslo tématu kritické pedagogiky. NaZemi do něj přispělo **článkem** od Magdaleny Šipky: **Kritická pedagogika mění způsob myšlení.**

VZDĚLÁVÁNÍ A PODPORA MLADÝCH LIDÍ

Při naší práci zaměřené na vzdělávání mladých vyhledáváme specifické cílové skupiny, abychom naši činnost konkrétně zacílili. V roce 2023 tvořili těžiště naší práce mladí připravení se aktivizovat ve světě krizí, mladí Ukrajinci a Ukrajinky žijící v ČR, vysokoškolské studentstvo a školní kolektivy.

Generace symbiocén

I v tomto roce jsme pokračovali v naší akademii pro změnu s názvem Generace symbiocén.

↓ Generace symbiocén

Jejím cílem je podpořit skupinu mladých lidí (17–24 let) směrem k větší resilienci v době krizí, v níž žijeme. Pomocí dialogu, přinášení aktuálních témat spojených s klimatickou, společenskou a environmentální krizí, ale i díky prostoru pro emoce s krizemi spojené a rozvoji dovedností umožňujeme mladým najít si cestu k vlastnímu záměru. V rámci **víkendových seminářů** studujeme současný stav světa a příčiny krizí, imaginujeme jiné možné světy či budoucnosti a ohledáváme konkrétní cesty k jejich tvoření. V roce 2023 proběhly v prvním pololetí poslední 4 semináře prvního ročníku a během léta jsme na základě získaných zkušeností zhodnotili dosavadní postup a připravili druhý ročník. Od září pak proběhly další tři semináře nového ročníku s novou skupinou, již tvořilo **18 účastnic a účastníků**.

BROD: Prostor pro odpočinek a odvahu

V druhé polovině roku 2023 jsme také začali připravovat program Brod ve spolupráci s Centrem

↑ Letní škola kritické pedagogiky

pro cizince Jihomoravského kraje podpořený organizací UNICEF. Cílem programu bylo **snížit izolaci dospívajících z Ukrajiny** – především těch mezi 15. a 18. rokem. Vycházeli jsme z praxe ze spolupráce s mladými rozvíjené v rámci programu Generace symbiocén a z metod kritické pedagogiky a práce se smysly, které jsme se v NaZemi věnovali v rámci projektu Futuropolis. Vedli jsme rozhovory s organizacemi, jež mají s cílovou skupinou zkušenost, a výsledky těchto průzkumů jsme přetvořili v návrh programu, který jsme pak sdíleli s kolegy z organizací a fokusní skupinou složenou z mladých migrantů. Na konci roku 2023 se do programu přihlásilo okolo čtyřiceti účastnic a účastníků, z nichž jsme vybrali **dvacet**.

Naše členky učily 3 kurzy na vysokých školách

- Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, Katedra environmentálních studií: **Globální občanství a systémová změna**, 15 studujících

- Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity: **Globální vzdělávání v přípravě učitele**, 20 studujících
- Filozofická fakulta Masarykovy univerzity: **Úvod do facilitace**, 15 studujících

Krátkodobé programy na školách i jinde

Jako celá organizace jsme v roce 2023 pracovali přibližně s **400 dětmi a dospívajícími** ze všech koutů republiky, odvedli jsme **21 programů**. Byli jsme pozváni do škol lektorovat programy o transformaci práce nebo o výrobě bot. Zvlášť jsme rozvíjeli programy zahrnující systémové myšlení v propojení se vztahem člověka a přírody (jak už je zmíněné výše). Lektorovali jsme také v rámci festivalu Jeden svět na školách nebo na festivalu dokumentárních filmů v Jihlavě.

V tomto roce jsme také nově začali přemýšlet nad konceptem našich návštěv škol. Častěji připravujeme **program na míru**. Nabízíme

↑ NaZemi na nerůstovém festivalu Alt Shift v Rakousku

školám možnost oslovit nás s požadavkem na program na některé z témat, kterým se v NaZemi věnujeme, a my ho pak v dialogu se školou připravíme na míru.

FACILITACE A PODPORA ORGANIZACÍ V TRANSFORMACI

Znalosti o sebeřízení a alternativních způsobech řízení jsme nasbírali přímo uvnitř NaZemi i díky mnoha jiným organizacím, se kterými se vzájemně inspirujeme. Praktickou i teoretickou formou je pak předáváme dál.

Workshopy facilitace pro veřejnost

Naše facilitátorská skupina začíná dělat **otevřené workshopy facilitace** pro veřejnost. V červnu proběhly hned dva. Prozkoumali jsme otázky jako: Co je to vlastně facilitace? Jak k ní přistupujeme v NaZemi a v čem je pro nás důležitá?

Součástí jednodenních workshopů, na které dorazilo zhruba 20 lidí, byl také trénink základních facilitačních dovedností. Záměrem skupiny na další rok je nabídnout kromě odzkoušeného jednodenního i návazný, **prohlubující třídní formát**.

S-dílny sebeřízení

V roce 2023 naše facilitátorská skupina obnovila pořádání S-dílen sebeřízení. Jedná se o facilitovaný prostor určený pro společné učení a vzájemnou **podporu kolektivů a organizací**, které nemají klasickou hierarchii a rozhodly se pracovat na svém fungování – posilovat jeho udržitelnost, péči o naplňování potřeb všech a kulturu důvěry, svobody a odpovědnosti. Věnujeme se sdílení příkladů dobré praxe, diskutujeme nad otázkami, které nás zajímají, zkusíme společně hledat cesty, jak se vypořádat s náročnými situacemi. Uskutečnilo se celkem **6 setkání**, jichž se zúčastnilo **přes 20 lidí z 13 kolektivů**.

Přednášky Cesty k světu nenásilí

Cesty k světu nenásilí je řada samostatných **tříhodinových online setkání**, v nichž účastníci ohledávají cesty, jak žít a organizovat se s ostatními lidmi s oporou v **principech nenásilí**, přičemž péče o potřeby lidí i planety je základním organizačním principem. Přinášíme tak praxi mezinárodní komunity Nonviolent Global Liberation, která experimentuje se sebeřízením. Sérii s NaZemi pořádá spolek NVC Brno. **V roce 2023** proběhly **4 přednášky**: Proces vyžádaných rad pro efektivní spolupráci, Mediace konfliktu při mocenských nerovnostech, Systémy dohod jako nástroj osvobozování, Potřeby, dopady a zdroje: rozhodování, které se stará o více z nás. Jejich [záznamy jsou ke stažení](#).

Realizované facilitace

V roce 2023 jsme odvedli **145 facilitací v délce celkem 950 hodin**. Facilitovali jsme pro **67 organizací**, mezi nimiž byly vzdělávací organizace, kolektivy usilující o environmentální a sociální transformaci, státní instituce, lokální iniciativy, feministické organizace, divadelní spolky, mlá-

↓ NaNebi

dežnické organizace, redakce časopisů, umělecké instituce, festivaly, projekty participativního bydlení, koalice, platformy a sítě organizací, nadace, firmy, družstva, univerzitní a vědecká pracoviště, ekocentra, církevní spolky, komunitní a participativní setkání ve městech a obcích, školy.

Pro představu uvádíme dva příklady:

- Facilitovali jsme vznik prvního českého energetického družstva Hnutí DUHA.
- Vedli jsme program Open Space v rámci Inspiračního fóra na Mezinárodním festivalu dokumentárních filmů Ji.hlava s klíčovou otázkou: „Jak utvářet svět, kde se dobře žije?“

TÉMATA SOCIÁLNĚ-EKONOMICKÉ TRANSFORMACE

Jsme přesvědčení o nezbytnosti sociálně-ekonomické transformace současného světa, proto pracujeme na důstojnější podobě pracovních podmínek v odvětvím průmyslu, kritice neomeзованého ekonomického růstu a na rozvíjení konceptu nerůstu a podpoře udržitelné lokální ekonomiky.

Nerůst

Rozvíjíme diskuzi o ekonomice, jejíž základním organizačním principem nebude zisk a růst, ale uspokojení lidských potřeb v rámci planetárních mezí, péče a dostatek.

- Zájem o téma nerůstu byl v roce 2023 obrovský. Odvedli jsme **53 přednášek a workshopů pro 913 lidí**, například pro Ministerstvo životního prostředí, Nizozemsko-českou obchodní komoru, mnoho škol a univerzit či neziskových organizací, např. Asociaci pro mezinárodní otázky či České priority, na mnoha letních školách a festivalech.
- Nerůst se dostal do širší české mediální scény, např. rozhovorem s Tadeášem Žďárským v Deníku N či v DVTV. Navzdory tomu, že uchopení tohoto tématu oběma médii bylo kontroverzní, se kritika ekonomického růstu a vize nerůstového ekonomického uspořádání dostala k desítkám lidí.
- Zorganizovali jsme **oslavu Mezinárodního dne nerůstu** 3. 6. Celodenního programu plného workshopů, přednášek a debat s experty se zúčastnilo více než 100 lidí. Hlavním tématem tohoto roku byla autonomie.
- Zveřejnili jsme také **web www.nerust.cz**, na kterém se lidé mohou dozvědět nejen o kritice růstové společnosti, ale i o vizi nerůstu či strategiích transformace. Web navštěvuje denně kolem 400 lidí.
- Byli jsme osloveni festivalem Alt Shift, abychom na týdenním nerůstovém festivalu v Rakousku udělali několik workshopů. Týdenní formát umožnil ponořit se s účastníky hlouběji do zkoumání dílčích témat nerůstové transformace, na něž často nezbyvá čas; je to rozhodně jeden ze směrů, kterým chceme jít.
- **Vedeme kampaň na dotisk knihy Čas do-růst.** Chcete knihu Čas : dorůst? Podpořte nerůstové hnutí v začínající **kampani na [Darujme](#)**.

Důstojná práce

Výstava: Fajront: konec šichty!

- V rámci Týdne důstojné práce se v říjnu konal již 9. ročník **Výstavy na stromech** – celore-

publikový happening, který zpracovává různá témata v oblasti důstojné práce a jehož organizaci si střídáme s Fairtrade Česko a Slovensko. Letošní výstava s názvem Fajront: Konec šichty! se zaměřila na téma **transformace uhelného průmyslu** v postupující klimatické krizi a její dopad na pracující. Lidé po celé republice si ji mohli prohlédnout v 90 parcích, školách a na dalších veřejných místech. **Výstavu nabízíme i online.** Vzdělavatelé si mohou **[stáhnout několik metodik](#)** jak pro práci se samotnou výstavou, tak pro návaznou práci s tématem.

Na festivalu Jeden svět Brno proběhla projekce filmu Postpráce s diskuzí o proměnách pojetí práce a postavení pracujících s Terezou Volmutovou a Martinem Tremčinským.

Projekt Postwork: Budoucnost práce v nízkouhlíkové ekonomice: Perspektivy spravedlivé transformace české energetiky

- V prosinci skončil dvouapůlletý projekt, který jsme realizovali spolu s Masarykovou univerzitou a který se soustředil na téma **transformace české energetiky v kontextu klimatické krize**, důležitosti participace a role zaměstnanců v procesu. Dva výstupy posledního roku – souhrnnou **výzkumnou zprávu** a **metodiku pro práci se stakeholdery** – je možné najít na **[webu projektu](#)**, spolu s výše zmíněnou výstavou.

Transformace oděvního průmyslu

Proběhlo první setkání evropské části koalice Clean Clothes Campaign, které organizuje NaZemi v Brně. Setkání bylo 5denní a sloužilo hlavně ke sdílení, plánování a posilování aktivit. Zúčastnilo se 32 zástupkyň a zástupců z 23 organizací.

Kampaň za důstojnou mzdu v oděvním průmyslu

V červenci 2023 skončil sběr podpisů v evropské občanské iniciativě Good Clothes, Fair Pay, který

trval od července 2022. Iniciativa vyzývá Evropskou komisi, aby zavedla legislativu, jež bude požadovat, aby velké značky i maloobchodníci v oděvním sektoru přijímali ve svých řetězcích konkrétní kroky, které zajistí, že jejich pracovníci a pracovnice dosáhnou na důstojnou mzdu. Šlo o dosud největší kampaň za důstojné mzdy v oděvním sektoru v historii EU. Milion podpisů občanů EU, což je požadavek petice, se nasbírat nepodařilo. Získali jsme 240 000 podpisů, nicméně určitě nekončíme. Velice zřídka se společenské změny dá dosáhnout jednou kampaní nebo peticí. Změny dosáhneme neustálým tlakem, vytrvalostí a odolností; společným úsilím odborů, neziskových organizací, občanů a politiků. Naše snaha, aby všichni lidé, kteří vyrábějí naše oblečení, dostali spravedlivě a důstojně zaplacen, bude trvat, dokud se to nestane realitou. **S kampaní za důstojnou mzdu dále pokračujeme.**

O situaci pracovních podmínek a dění v oděvním průmyslu pravidelně informujeme v médiích.

Zodpovědná spotřeba

Výdejna chutí

- V roce 2023 jsme byli výdejním místem projektu Výdejna chutí, díky němuž měl náš tým i komunita kolem NaZemi usnadněný přístup

k ovoci z řeckého družstva KoinoBio. Podporovali jsme tak pěstitele, kteří pečují o svá hospodářství i okolní krajinu s respektem ve snaze chránit zemědělskou půdu a pečovat o ni.

Komunitní prostor NaNebi pro setkávání a vzdělávání i s ubytováním a stravováním

- V NaZemi jsme dlouho toužili po prostoru, který bychom mohli využívat pro konání našich seminářů, prostoru, kde můžeme hostit další kolektivy a zároveň modelovat a žít naše hodnoty. Nyní se nám ho podařilo najít. Máme radost, že můžeme ve spolupráci s tišnovským spolkem Hojnost vytvářet **místo pro setkávání, odpočinek i práci organizací a týmů.** Místo k pobytu a vzdělávání pro školní třídy, kurzy či semináře. Jmenuje se **[NaNebi](#)** a nachází se v prostorách kláštera Porta Coeli v Předklášteří, jen pár vlakových zastávek za Brnem. V létě 2023 jsme prostor zrenovovali v rámci srpnové a zářijové brigády. Po letních brigádách jsme rozjeli ubytovací a seminární prostory pro kolektivy a v průběhu podzimu ubytovali nejméně 16 kolektivů, mezi nimi i účastníky akcí NaZemi, např. Generace symbiocén či Brod.

↓ První setkání evropské části koalice Clean Clothes Campaign v Brně

Zpráva o hospodaření organizace

NÁKLADY	v tis. Kč
Spotřebované nákupy	162
Nájemné	429
Cestovné	207
Náklady na reprezentaci	341
Ostatní služby	2 490
Mzdové náklady	4 856
Ostatní náklady	156
Náklady celkem	8 641

VÝNOSY	
Tržby z prodeje zboží a služeb	1 889
Grantové prostředky	5 214
Dary	521
Ostatní výnosy	1 222
Výnosy celkem	8 846
VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ	287

Podpořili nás

- Státní fond životního prostředí ČR (SFŽP)
- Technologická agentura ČR (TAČR)
- Ministerstvo životního prostředí
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- Centrum pro cizince Jihomoravského kraje
- Novo Foundation of Tides Foundation
- Dům zahraniční spolupráce
- Erasmus+
- Heinrich Böll Stiftung

Ministerstvo životního prostředí

